

Kadınların Yolculuğu – 2

[Süleymaniye Vakfı](#) > Araştırmalar > Fıkıh Araştırmaları > Kur'an Araştırmaları

Tarih: 30 Eylül 2009

KADINLARIN MAHREMSİZ OLARAK YOLA ÇIKMASI

SORU: Mahremsiz bir bayanın bazen görev gereği, bazen de gezmek amacıyla tek başına veya hanımlardan oluşan bir grupla, sefer müddeti ve mesafesinde şehirlerarası yolculuklara çıkmasının hükmü nedir?

CEVAP: Konuyu; yolculuk ve yol güvenliği başlıkları altında incelemek uygun olacaktır.

A- YOLCULUK

Allah Teâlâ, bazı sebeplerle yolculuk yapmayı emretmektedir. Bunlar:

1- Kültür amaçlı yolculuk:

الصُّدُورِ فِي الَّتِي الْقُلُوبُ تَعْمَى وَلَكِنِ الْأَبْصَارُ تَعْمَى لَا فَإِنَّهَا بِهَا يَسْمَعُونَ آدَانٌ أَوْ بِهَا يَعْقِلُونَ قُلُوبٌ لَهُمْ فَتُكُونُ الْأَرْضُ فِي يَسِيرُوا أَفَلَمْ

“Yeryüzünde gezip dolaşmalar olmaz mı? O zaman onlarda, akıllanmalarına yarayan kalpler ve dinlemelerine yarayan kulaklar oluşur. Gözler körelmiyor ama göğüslerdeki kalpler, gerçekten köreliyor.” (Hac 22/46)

2- Bilim ve araştırma amaçlı yolculuk

قَدِيرٌ شَيْءٌ كُلٌّ عَلَى اللَّهِ إِنَّ الْأَخْرَةَ النَّشْأَةَ يَنْشِئُ اللَّهُ ثُمَّ الْخَلْقَ بَدَأَ كَيْفَ فَانظُرُوا الْأَرْضَ فِي سِيرُوا قُلْ

“De ki: Yeryüzünde gezin dolaşın da bakın ki, Allah yaratmaya nasıl başlamış. Sonra o, bir başka yapı oluşturacaktır. Allah her şeye bir ölçü koyar.” (Ankebut 29/20)

3- Dinler tarihi amaçlı yolculuk

الْأَرْضَ فِي فَسِيرُوا الضَّلَالَةَ عَلَيْهِ حَقَّتْ مَنْ وَمِنْهُمْ اللَّهُ هَدَى مَنْ فَمِنْهُمْ الطَّاعُونَ وَاجْتَنِبُوا اللَّهَ اعْبُدُوا أَنْ رَسُولًا أُمَّةً كُلٌّ فِي ابْعَثْنَا وَقَدْ
الْمُكَذِّبِينَ عَاقِبَةُ كَانَ كَيْفَ فَانظُرُوا

“Her ümmetin içinden elbette elçi çıkardık. «Allah’a kul olun, zorbalardan uzak durun» dedik. Allah, onlardan kimini yola gelmiş saydı, kimi de sapık sayılmayı hak etti. Yeryüzünde gezip dolaşın da bakın ki, yalana sarılanların sonu nasıl olmuş.” (Nahl 16/36)

4- İbadet amaçlı yolculuk

Hac ibadeti ile ilgili olarak Allah Teâlâ şöyle buyurur:

“Yoluna gücü yeten her kimsenin Beytullah’ı hacetmesi Allahın insanlar üzerinde hakkıdır.” (Ali İmran 3/97)

“Yoluna gücü yeten” ifadesi hem yol güvenliğini, hem sağlığı hem de maddi imkânı içine alır. İbadet şahsi olduğundan kimin gücü yeterse hacca o gider.

B- YOL GÜVENLİĞİ

Şu ayetler bize, yolcunun en çok ülfete, yani gıda ve güvene ihtiyacı olduğunu gösterir:

“Kureyşliler, ülfet gördükleri,

Ülfeti, yaz ve kış seferlerinde gördükleri için,

Bu Beyt'in (Kâbe'nin) Rabbine kulluk etsinler.

Onları açıklıktan tokluğa, korkudan güvenliğe kavuşturan Rabbine.” (Kureyş Suresi)

Ülfet, bir şeyi bir şeye katma,¹ sayıyı bine tamamlama ve ünsiyet yani tedirgin olmama² anlamlarına gelir.

Sefer diye tercüme edilen kelime rihle'dir. Rihle, yolculuktaki yürüyüş³ ve yükü yükleyip yola çıkma⁴ anlamlarına gelir. Son ayete göre ülfet, yeterli gıdaya ve güvenliğe sahip olmaktır.

Şu ayet de yolculuktaki güvenliğe dikkat çekmektedir:

أَمْنِينَ وَأَيَّامًا لَّيَالِي فِيهَا سِيرُوا السَّيْرَ فِيهَا وَقَدَرْنَا ظَاهِرَةً قُرَى فِيهَا بَارَكْنَا الَّتِي الْفَرَى وَبَيْنَ بَيْنَهُمْ أَوْجَعُنْ

“Onlarla bolluk ve bereket verdiğimiz ülkeler arasında peş peşe sıralanmış yerleşim yerleri oluşturmuş ve yolculuğa uygun hale getirmiştik.⁵ Buralarda geceler ve gündüzler boyu güven içinde gidin gelin, demiştik.” (Sebe 34/18)

Ayetlerde kadın erkek ayırımı yoktur. Yolculukta gıda ve güvenlik, herkesin ihtiyacıdır. Yola çıkmadan gıda ihtiyacı sağlanabilir. Ama güvenliğin sağlanması başka sebeplere bağlıdır.

Kadının güvenliğe olan ihtiyacı erkekten fazladır. Onların mahremsiz yolculuğa çıkmasını yasaklayan sahih hadisler, bir bütün halinde incelenirse asıl vurgunun güvenliğe olduğu görülür. Çünkü bazı hadisler kadının; bir gün bir gece, iki gün iki gece veya üç gün üç gece sürecek bir yolculuğa; bazısı da zaman kaydı koymadan her türlü yolculuğa mahremsiz çıkmasını yasaklar. Ama Peygamberimiz, bir kadının, yanında mahrem olmadan, tek başına yolculuğa çıkabileceği günlerin geleceğini de müjdelemiştir. İlgili hadisler şunlardır:

1 – Kadının bir gün, bir gece mahremsiz yolculuğunu yasaklayan hadis:

Ebu Hureyre radiyallâhu anh anlatıyor: Resulullah aleyhissalâtu vesselâm buyurdular ki:

“Allaha ve ahiret gününe inanan bir kadının, bir gün bir gece sürecek bir mesafeye, yanında bir mahremi olmadan gitmesi helâl değildir.”⁶

2. Kadının iki gün, iki gece mahremsiz yolculuğunu yasaklayan hadis:

Ebu Saîd el-Hudrî, Allah'ın Elçisi'nden şunu işittiğini söylemiştir:

“Yanında kocası veya mahremi olmayan kadın, iki günlük mesafeye yolculuk yapmasın.”⁷

3. Kadının üç gün, üç gece mahremsiz yolculuğunu yasaklayan hadis:

Abdullah İbn Ömer'in (r.a) rivayetine göre Allah'ın Elçisi sallallahu aleyhi ve sellem şöyle demiştir:

“Bir kadın, yanında kendisine nikâh düşmeyen bir mahremi bulunmaksızın üç günlük bir yolculuğa çıkamaz.”⁸

4. Kadının her türlü yolculuğa mahremsiz çıkmasını yasaklayan hadis:

Abdullah İbn Abbas'ın rivayetine göre Allah'ın Elçisi sallallahu aleyhi ve sellem şöyle demiştir:

“Hiçbir kadın yanında bir mahremi olmadan yola çıkmasın; kadının mahremi yoksa yanına hiçbir erkek girmesin”.

Peygamber'in bu uyarısı üzerine sahâbîlerden biri kalkarak şöyle dedi:

“Ey Allah'ın Elçisi! Ben şu ve şu askerlerle savaşa gitmek istiyorum; eşim de hacca gitmek istiyor?”

Allah'ın Elçisi şöyle dedi:

“Sen de eşinle beraber git!”⁹

5. Kadının mahremsiz yolculuğa çıkabileceği müjdesi

Adiy b. Hâtim radiyallahu anh şöyle demiştir: Allah'ın Elçisi'nin yanında idim, bir adam gelip fakirlikten şikâyet etti. Sonra başka biri geldi eşkıyanın yol kesmesinden şikâyet etti. Allah'ın Elçisi sallallahu aleyhi ve sellem dedi ki:

- “Adiyy Sen Hîre'yi gördün mü?”

- Hayır, görmedim, fakat orası hakkında, bilgim var.

- “Eğer ömrün olur da yaşarsan hevdeci içinde bir kadının Hîre'den hareket edip Allah'tan başka hiç kimseden korkmadan tâ Ka'be'yi tavaf edeceğini göreceksin” dedi.

Ben buna şaşırarak kendi kendime: Beldelerde fitne ve fesâd ateşini tutuşturmuş olan o Tayy kabilesinin eşkıyası nerede olacak ki dedim...

Adiyy sözlerine şöyle devam etti: Ben Hîre'den hevdeci içinde yolculuğa çıkıp, Allah'tan başka hiç kimseden korkmayarak Kâbe'yi tavaf eden kadını gördüm... (Buhari, Menakıb, 25)

Hîre: Bugün Irak'ın Necef iline bağlı bir kaza merkezi olup Kûfe'nin 5 km. güneyinde ve Küfe ile Havernak arasında bulunan Kinîdre höyüğünün güneydoğusunda, Fırat nehri kenarında yer alan geniş bir ovada kurulmuştu.¹⁰

6. Kadınların yolculuğu ile ilgili sahabe uygulaması:

Ömer İbnu'l-Hattâb radiyallahu anh, yaptığı son haccında Peygamberimizin eşlerine izin vermiş ve Osmân İbn Affân ile Abdurrahmân İbn Avf'ı onlarla birlikte göndermişti. (Buhari, Muhsar 37)

Bu sahabelerin onların mahremi olmadığı malumdur.

SONUÇ

Yukarıdaki ayetler ve hadisler açıkça gösteriyor ki, güvenlik sağlandığı takdirde mahremsiz bir kadın, ister görevi gereği olsun, ister gezmek, görmek veya ibadet amacıyla olsun tek başına veya kadınlardan oluşan bir grupla yolculuğa çıkabilir.

Prof. Dr. Abdulaziz Bayındır

1. ال شيء إلى ال شيء انضمام [↵]
2. Lisan'ul-arab [↵]
3. سَفَرٌ فِي مُضَيٍّ عَلَى يَدَيْ [↵]
4. Es-sıhah [↵]
5. Ayette geçen فَكَّرْنَا kelimesinin mastarı olan takdir (ال تَقْدِير) güç verme anlamındadır. Râgıb el-İsfahânî, Allah'ın varlıklara ilişkin takdirinin iki anlama geldiğini söyler. Biri güç vermesi, diğeri de verdiği karar gereği varlıkları belli bir ölçü ve şekle göre oluşturmasıdır. Ayette geçen السَّيْرَ فِيهَا فَكَّرْنَا ifadesine *ve yolculuğa uygun hale getirmiştik* anlamı vermemiz bundandır. [↵]
6. Buhârî, Taksîru's-Salât 4; Müslim, Hacc 419, 422, (1339); Muvatta, İsti'zân 37; Ebu Dâvud, Menâsik 2; Tirmizî, Radâ 15. [↵]
7. Buhari, Muhsar, 37; Müslim, Hacc, 415, 416 (827) [↵]
8. Buhârî, Taksîru's-Salât 4; Müslim 413 (1338) [↵]
9. Buhari Muhsar, 37; Müslim, 424 (1341) [↵]
10. Hüseyin Ali ed-Dakûkî, "Hîre", Diyanet İslam Ansiklopedisi, c: 18, s: 122 [↵]